

Januš Golec:

Tomičev „špih“ in Žebjarjev „ror“

Slika iz prevratne dobe

(Konec)

Nenaden konec špihove baharije

Po beleženem vzorcu je zabaval špih rora do »Cigajnerja« na Mestinju, kjer je moral plačati žebjar napitnino za prevoz v gulažu in litru vina.

Konje s težkim vozom sta pustila ob kraju ceste in stopila pri »Cigajnerju«, kateri je imel pripravljen gulaž radi dobro biskanega sejma v Lembergu.

Po temeljitem zajtrku v mesu ter vinu je potegnil špih ponovno za nit poduka za bodočnost, prisilil je na odhod se odpravljajočega sorojaka še na en liter v kompaniji in brlantal:

»Ti si ubogi rorski vrag. Ali si me na celi dolgi vožnji enkrat vprašal: Za koga vozim jabolka? Nisi me, ker si brezbržni ror, ki pozna samo črni žebelj in ničesar drugega! Tukaj pri »Ciganu« ti povem, da že vozim štirinajst dni jabolka iz naših spodnjih krajev v Poljčane. Celi vagoni jabolk gredo v Holandijo. In kdo je kupil sadje od naših ljudi in ga drago plačal? Šmajdek Anza, česar tudi ti ne znaš, ker si navaden ror. Šmajdek iz Zakota je bil po starih nemanih taka smet, kakor ti in jaz. Fant se je podal iz Zakota v svet. Prešel je mnogo več dežel, kakor jih je premogel avstrijski cesar. Ustavil se je v Holandiji. Danes je bogat trgovec, kateri se mudi po vojni nekaj mesecev med nami. Danes me čaka v Poljčanah, kjer bom naložil ta-le zadnji voz na vagon in me bo izplačal v debelem denarju. Takle izvozni »kšeft« bi bil zate, ki si se tudi dovolj potepal po svetu. Kaj pripovedujem gluhonememu o muziki in slepcu o farbah! Ror si moral po svetu na cesarjevo povelje, ror si se vrnil in ror boš ostal, dokler te ne bo grobar zasul z lopato.«

Med podajanjem smernic za ničevo žebjarjevo bodočnost je opsovani plačal dogovorjeno napitnino in hotel na sejma, ko je pozval že na opotek pijani špih še tretji liter.

Ker se žebjar nikakor ni mogel rešiti surove pijandure, je še prisedel, dokler se ni pomiril Tomič pri pogledu na tretji liter.

Za žebjarja je bil skrajni čas, da ujame vsaj opoldanski del sejma. Hitro se je dvignil od mize, zagrabil nahrbtnik in že je bil med vrati z glasno zahvalo vozniku: »Hvala lepa, špih, za voz in za zabavo, pa še drugič prosim!«

Kakor hitro se je dotaknila Tomiča beseda »špih«, je zavalovila kri po njegovem orjaškem telesu in mu bušila z vso silo v glavo. Stisnil je pesti, odrinil mizo, da se je prekucnila s pijačo vred. Hotel se je zagnati z vso bikovsko močjo za odhajajočim nehvaležnežem, a je padel, udaril z glavo ob hrastov ozki prag in ni več vstal.

Ciganova zidana pritlična hiša se je stresla do temeljev, ko je omahnil po tleh zaradi spotika in trenutne razljutenosti Tomičev špih in je obležal na mestu, dokler ga niso odpeljali v mrtvašnico.

Iz »rora« — bogataš

Tako je zaključil baharijo na tem ljubem svetu v par trenutkih Tomičev špih, kateri je bil pri gulažu in pri tretjem litru še najmočnejši in zadosti bogat.

Žebjarju ni preostalo pri pogledu na mrtvega voznika drugega, da je opustil lemlerški sejma, prijel za vajeti Tomičevih konj in peljal jabolka v Poljčane.

Na postaji je povedal težko čakajočemu Holandcu po pravici, kaj je preстал med vožnjo iz ust Tomiča in kako je končal širokoustnež, ker je preveč pil in se jo razljutil do pobsenosti radi samo enega »špiha«, medtem ko je bil zmetel ubogi žebjarski pari

na stotine najbolj črnih roričev in za vso bodočnost beraških rorov.

Sorojak iz Holandije je sledil pazljivo odkritosrčni izpovedi, se je smejal in povabil žebjarskega nemaniča s seboj v inozemstvo, kjer bo dobil pod njegovim vodstvom dovolj prilike, da se privadi kaj bolj dobičkanosnemu, nego je ročno žebjarstvo pod kapom na pol porušene kočure.

Na opisani način in radi slučajne nenadne smrti zmerjača je prišel brihtni Žebjarjev ror v Holandijo, od koder je obiskal po dvajsetih letih lani narodni tabor v St. Petru pod Sv. gorami kot bogataš z lastno sadno trgovino.

*

Povojna doba je čas najbolj naglih in neverjetnih skokov. Začela sta jo za spodnje kraje Tomičev špih in Žebjarjev ror. Prvi je moral radi preširokoustne baharije na mah v krtovo kraljestvo; ror pa se je odpeljal v bogastvo od mrtvega špiha tjakaj, kamor bi mu ne bil Tomič nikoli prisodil.

*

Januš Golec:

Spominski zaušnici**Zastrupljenje starega sadonosnika**

Po spodnjih obsotelskih krajih je imela pred 50 leti malodane vsaka večja domačija svojo sadno sušilnico s preprostimi, iz srabotja spletenimi lesami. Kakor hitro so začeli obnavljati stare sadonosnike s čisto na nov način sajenim ter negovanim sadnim drevjem, so zginitile tekom par let vse v starih časih tolikanj članske sušilnice.

Na moji rojstni domačiji v Polju ob Sotli je bila zidana sušilnica pod svinjaki in ob robu starega ter z debelimi jablanami, hruškami in slivami zasajenega sadonosnika.

Moj rajni oče je podrl pred obnovo sadonosnika sigurno nad stoletno sušilnico. Na njeno mesto je pozidal klet in ob njej je vzdal velik bakren kotel za kuhanje žganja. Na to novo zgradbo so pritrdili po tedanjih predpisih tablo z napisom: »Žganjarna«.

Na jesen, ko je bila žganjarna s kletjo pripravljena, je nakupil oče med svojimi sorojaki po Hrvaškem Zagorju zelo velike količine tedaj cenih sliv. Slivov sad so naphali v visoke sode, skrbno zaprli posode ter prepustili slive vretju do januarja.

Ta mesec sta prišla k nam iz Deseniča očetov bratranec Joža in njegov sin Pavla. Možakarja sta razumela žganjekuho in sta se je lotila v novi žganjarni. Kuhanje je trajalo celo zimo do spomladi.

Čisto prekuhane slivove drože sta nosila Hrvata iz kotla zadaj za žganjarno in sta jih vlivala ter metala na en kup, da bi jih zvozili hlapci na spomlad kam v kako jamo, kjer bi koščičje ne bilo v napotje.

Hrvaške slive so bile prekuhane v žganje, spomlad se je prismehtljala v spodnje kraje, vse je ozeleleno, samo naš stari sadonosnik ni odgnal in je strašil s suhimi vejami daleč po okolici.

V posvet poklicani sadni strokovnjaki so obsojili enoglasno kuharja žgane pijače, da sta ona zakrivila smrt nad stoletnih jablan, hrušk in sliv, ker sta odmetavala vrele drože za žganjarno in od tam se je razlivala brozga počasi po sadovnjaku in zastrupila drevje.

Slive iz bratske Hrvaške so prisilile očeta, da je pustil izkopati sadne starine in pripraviti sadonosnik za čisto nov nasad, kakor ga je imel že marsikateri.

Podiranje starih orjakov je šlo počasi od rok. Šele enkrat na jesen so bile zagrebene stare jame in izkopane nove. Nove so premrzile dobro preko zime in na spomlad je pripeljal oče mlada sadna drevesa nekod iz Bizelskega.

(Konec prihodnjic)

Nov redilni prašek za prašiče

Vsak kmetovalec si za Redinom hitro in z malimi stroški zredi svoje prašiče. Za 1 prašiča zadostuje samo 1 zavitek za 6 din. Poštnina povzete za 1, 2, 3 ali 4 zavitke 6 din, od 5 zavitkov naprej 12 din.

Moštna esenca Mostin za izdelovanje prvostanske zdrave domače pijače. 1 steklenica za 150 litrov stane 20 din. Poštnina povzete za 1 ali 2 steklenici 16 din.

Za boljše izrabljanje poštne priporočamo, da naroči eden za več sosedov skupaj. 108

Prašek za pisanje goveje živine. Pospešuje močno rast in hitro zdebelenje goved in telet. Veliki zavitek stane 10 din. Poštnina povzete za 1 zavitek 6 din, za več zavitkov 12 din.

Prašek za pomnožitev in izboljšanje mleka pri kravah ter izvrstno hranilno in redilno sredstvo. 1 zavitek stane 10 din. Poštnina povzete za 1 ali 2 zavitka 6 din, od 3 zavitkov naprej 12 din.

Konjin povečava pri konjih apetit, jih vzdržuje sveže in bistre ter preprečuje najpogostejše konjske bolezni, posebno katar, 1 zavitek stane 10 din. Poštnina povzete za 1 ali 2 zavitka 6 din, od 3 zavitkov naprej 12 din.

Pravi Redin, Govedin, Milekin, Konjin ter Mostin se dobi samo v zavitkih z gornjimi slikami in ga prodaja samo

Drogerija KANC,
Maribor,
Slovenska ulica